

9 BİN YILLIK DELİKANLI ÇUMRA

CİLT: 4 • SAYI: 4

ÇUMRA KÜLTÜR VE SANAT TOPLULUĞU ADINA :
SADIK GÖKCE- SEDAT ULUPINARLI-ANUŞ GÖKCE

28 EYLÜL 2024 CUMARTESİ

**TAM ZAMANTYKEN
KIŞ EKMEĞİNİN**

YAYIN KURULU

- SADIK GÖKCE
- SEDAT ULUPINARLI
- ZEKİ TÜRKER
- ANUŞ GÖKCE
- MUSTAFA YAVUZ
- ÇOLAK
- ELİFE YILMAZ MISRAL

İÇİNDEKİLER

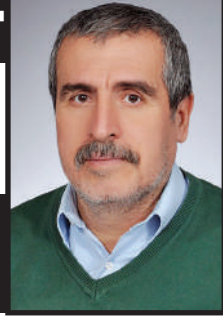
- MEVSİMLER VE HAYAT
- SADIK GÖKCE**
- EYLÜL SEVDASI - ŞİİR
- UĞUR KÖFE**
- ÖDEV VE SORUMLULUK
- PROF DR. FIRDEVS GÜNEŞ**
- TAM ZAMANYIKEN KIŞ EKMEĞİNİN
- ELİFE YILMAZ MISRAL**
- ALİ - VELİLER
- SEDAT ULUPINARLI**
- ÇOCUKLUK GÜNLERİM - ŞİİR
- AHMET GÖK**
- ÇUMRA KARYESİNİN NAHIYE OLUŞU
- PROF DR. MEVLÜT MÜLAYİM**
- GÖNÜL HANESİ - ŞİİR
- ANUŞ GÖKCE**
- ŞİKAYET ETME
- AHMET YAVUZ**
- TARİHİ ESERLERE SAYGI
- ANUŞ GÖKCE**

MEVSİMLER VE HAYAT

Bir yılı daha geride bırakıyoruz. Sonbahardayız... Kışa doğru ilerliyoruz. Kış hazırlıkları bütün hızı ile devam ediyor.

SADIK GÖKCE

sadikgokce@hotmail.com

Turşular kuruluyor, salça yapıldı, bulgur kaynatıldı, pekmez yapıldı. Yaz boyunca gözümüz gibi baktığımız bahçemizden yetiştirdiğimiz ürünleri topluyoruz. Bütün bunlar rahat bir kış geçirmek için katlanılan eziyetler...

Hayatta böyle değil mi?

Doğuyoruz ve gençliğimizi yaşıyoruz. Her tarafımız umut dolu. Koşup oynuyoruz. Etrafımıza neşe saçıyoruz.

Aynı ilkbahar gibi...

Sonra büyüyoruz.

Çalışıp çabalıyoruz. Bir şeyler üretmeye çalışıyoruz. Üretiyoruz...

Kendimize bir hayat arkadaşı arıyoruz. Buluyoruz ve evleniyoruz.

Çoluk çocuğa karışıyoruz.

Etrafımıza faydalı olmaya çalışıyoruz.

Verimliyiz.

Aynı yaz mevsimi gibi...

Bir zaman geliyor...

Şöyle bir etrafımıza bakıyoruz, çoluk çocuk büyümüş, evlenmiş, torun sahibi olmuşuz.

İlgimiz oraya kayıyor. Geçmişte diktiğimiz fidanların meyveleri ile idare ediyoruz.

Kendimize yetsek de arada bir başkalarının yardımına ihtiyaç duyuyoruz.

Gözümüz yollarda ve kapılarda...

Birileri kapımızı çalsa da sohbet etsek diye bekliyoruz.

Kapımızı çalan herkes bizi memnun ediyor.

Sık sık geçmişten bahsediyor, geçmişe özlem duyuyoruz.

Sonbaharımızı yaşıyoruz.

Elden ayaktan kesiliyoruz.

Hastane koridorlarını mesken tutuyoruz.

Hiçbir organımız bize itaat etmiyor.

Gelecek kaygımız kalmamış.

Her şeyi olduğu gibi kabul ediyoruz.

Mücadele azmimiz kaybolmuş.

Gençliğimizde, elimiz ayağımız tutup bir işe yararken ne birtiktirmişsek onlarla idare ediyoruz.

Sağlam yatırımlar yapmışsak gelirimiz akmaya devam ediyor.

Aksi halde...

Vay halimize...

Kış mevsimimizi yaşıyoruz.

Bu yazdıklarım bir insan için standart olaylar...

İlkbaharda nasıl dirileceğiz?

İşte cevabı zor bir soru.

Bir de olaya başka açıdan bakalım. İkinci ilkbaharı ölümden sonra dirilme olarak kabul edelim. Bu dirilişte menzilde nasıl karşılanacağız? İşte azık torbasına bakmanın tam zamanı. Heybemizde ne var? İkinci ilkbahar için neler hazırlamışız? Bu sorunun cevabını gönül rahatlığı içerisinde verebilmek için insan fitratına uygun yaşayıp yaşamadığımızı ölçüp biçmemiz gerekiyor. Yaratıcının bizden

istediği hayatı ne ölçüde yaşadık? İnsanlara ve bilumum canlılara ne tür faydamız ve yardımımız oldu? Bize yüklenen görevleri hangi ölçüde yerine getirdik? Görevlerimizi ifa ederken hangi saikleri önceledik? Önce ben ve ailem sonra başkaları mı dedik yoksa önce haklı ve hak eden mi dedik? Kış kapımızı çalmadan şöyle bir hayat aynasına bakalım. Kendimize çeki düzen verelim. Niçin yaratılmış olduğumuz üzerine kafa yoralım. Kim olduğumuzu bilelim... Ve olduğumuz gibi yaşayalım.

EYLÜL SEVDASI

Sarı insan sahraları
Sevinç boşlukta melek
Kapı alev elimde
Uzun sesler incecik ismim
Zaman dostu eylül sevdası
Duygu çürüdü yırtıldı ten

Açlığa doyduk ihanetin
Güneş kör sevdaya doğar
Eylül kapısı ey kundak genç
İşçisi kaderin synanın
Gül umut ömür meleğim
Talih Talih kadehi hep yarım

Bülbül bestesi cihana kardeş
Arzu melek telaşı
Anne öldüm oradaydı
Sudan dağlar gülebilmek
Susuz kundakta kader
Bekleyen buyurdu cennete

**UĞUR
KÖFE**

Başak naz ve cömert
Zülüfü gölgenin gece
Kökte buse heyecan toprağa
Rüyalar içtiğim cömert
Filizi harflerin ya çığlığı
Dev korku avucumda gizli

Koynumda eylül saklı
Sevda tek gördük çok öldük
Karanlık borçlu bize
Yel öptü söze güldük
Dostsuz konuş ey eylül

ÖDEV VE SORUMLULUK

**PROF. DR.
FİRDEVS
GÜNEŞ**

Ödev eğitim alanında eski uygulamalardan biridir. Uzun bir tarihsel geçmişi vardır. İlk çağlardan bu yana ödev verildiği bilinmektedir. Ancak bu konu sürekli tartışmalara neden olmakta, bazı dönemlerde yararlı olduğu dile getirilerek zorunlu tutulmakta, bazı dönemlerde ise yasaklanmaktadır. Bu durum eğitim yaklaşımları, politikalar, yöntemler ve öğretmene göre değişmektedir. Son yıllarda beyin araştırmaları etkili öğrenme için ödevin yararlı olduğunu, okulda öğrenilen bilgilerin tekrarlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca bireyin çocuk, genç ve yetişkinlikte ömür boyu ödevlerinin olacağı, bu sorumluluğun erken yaşlarda kazandırılması gerektiği dile getirilmektedir. Bunun üzerine çoğu ülkede ödev verilmektedir.

Ödev, öğrencilerin dil, zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirmek için verilen öğrenme etkinlikleridir. Ödevin amacı okulda öğrenilenleri gözden geçirmek, aktif ve kalıcı öğrenmeyi sağlamak, bilgiyi zihinde yapılandırmak ve yeni konulara hazırlamaktır. Bu amaçla ev ödevi, etkinlik, alıştırma, proje, araştırma gibi çeşitli ödevler verilmektedir. Çünkü öğrenciler okulda öğrendikleri bilgilerin hepsini eve geldiklerinde hatırlamazlar. Ev ödevi okulda öğrenilenleri tekrarlama, bilgiyi zihne iyi yerleştirme ve kalıcı olmasına katkı sağlar. Beyin araştırmalarına göre öğrenilen bilginin zihinde uzun süreli saklanması için belirli aralıklarla tekrarlanması gereklidir. Ödev bu süreci kolaylaştırır ve olumlu etkiler. Çocuklar öğrendiklerini tekrarlamaz ve okumayı bırakırsa, beyindeki ağlar zayıflar, hatta kaybolabilir. Bu durum doğal olarak öğrendiklerini kısa sürede unutmayı getirir. Beyindeki nöron ağlarının aktif kalması için hafta içi ve tatil günleri ödev verilmeli, uzun yaz tatilinde ise kitap okumaları sağlanmalıdır.

Aktif öğrenmeyi sağlamak için verilen ödevlerin niteliği ve içeriği çok önemlidir. Ödevler bilgi ezberlemeye değil, öğrenilenleri derinlemesine anlama, günlük yaşama aktarma ve uygulama amaçlı olmalıdır. Öğrenci yeni öğrendiklerini uygulayarak geliştirmelidir. Bu nedenle düşünme, anlama, sorgulama, araştırma, sorun çözüme içerikli ödevlere ağırlık verilmelidir.

Bu tür ödevler öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerini geliştirme, bilgileri zihninde düzenlemeye yardım eder, öğrenmenin kalıcılığını artırır. Diğer taraftan ödevlerle okul başarısı arasında doğrusal ilişkiler vardır. Araştırmalar ödevlerini düzenli yapan öğrencilerin okulda daha başarılı olduklarını göstermektedir. Bu başarı, ödevin öğretmen tarafından kontrol edildiği ve not verildiği zaman daha yükseldiği ortaya çıkmıştır.

Ödev, öğrencilerde sorumluluk geliştirme için önemli bir araçtır. Ödev yaparken amaç belirleme, planlama, karar verme, mevcut kaynakları araştırma, kullanma, bağımsız çalışma, kendine güvenme gibi beceriler geliştirilmektedir. Bunun yanında ödevler, iletişim kurma, bilgiye ulaşma, değerlendirme ve kullanma becerilerine de katkı sağlamaktadır. Ayrıca ödevi düzenli yapma ve zamanında teslim etme ile başarıya duygusunu tatma da önemli olmaktadır. Ödev aynı zamanda öğrenci, öğretmen ve aile arasında bağ oluşturan bir araçtır. Aileye okuldaki çalışmalarını tanıma, çocuğun gelişimini izleme ve destekleme fırsatı vermektedir. Aile ve okulun işbirliği yapması çocukların okul başarısını üst düzeyde artırmaktadır. Bu nedenle ödevlerle aile ve okul arasında bağ kurmaya ve işbirliğine dikkat edilmelidir.

Ödevin süresi, ülkelere, okullara ve öğretmenlere göre değişmektedir. Bu konuda 18 ülkede yürütülen bir araştırma, ilk ve ortaokul öğrencilerinin yarısının günde en az iki saat ödev yaptığını ortaya koymuştur. Araştırmacılar öğrencilere verilen ödevlerin türlerini de incelemişlerdir. İlk ve ortaokul öğrencilerine verilen ödevlerin % 40'nun fen, % 39'unun matematik, okuma ödevlerinin ise % 19 olduğu saptanmıştır. Ev ödevlerine kimlerin yardım ettiği de araştırılmıştır. Bu araştırmaya göre ev ödevlerine en çok anneler yardım etmektedir. Annelerin çocukların ödevine yardımını ilk ve ortaokulda % 95, lisede ise % 53 olmaktadır.

Olumlu ve Olumsuz Görüşler

Ödevin öğrencilere yararı konusunda farklı görüşler vardır. Eğitim alanında dile getirilen bu görüşler olumlu ve olumsuz olarak aşağıda sırayla verilmektedir.

Öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırır. Ödev, öğrencinin sınıfta öğrendiği bilgileri evde daha sakin bir ortamda tekrar gözden geçirmesine ve zihninde derinleştirmesine olanak tanır. Bu süreçte öğrenme becerilerini, çalışma yöntem ve tekniklerini geliştirir. Okulda öğrenilenleri evde tekrarlamak bilginin kalıcılığını artırır.

Sorumluluk geliştirir. Öğrencinin yapması gereken ödevi defterine yazması ve daha sonra evde yapması sorumluluk almayı getirir. Ayrıca bilgi kaynaklarını bulma, araç gereci hazırlama ve zamanı iyi kullanmaya yardım eder. Sorumluluk bilincini geliştirme, öğrencinin bir görevi bağımsız yürütmesi, doğru karar vermesi ve geleceğine yön vermesine katkı sağlar.

Okul ve aile arasında bağ oluşturur. Ödev, velilerin okul çalışmalarına ve öğrenme sürecine katılmasına, çocuğunun eğitim sürecini izlemesine olanak sağlar. Ayrıca okul dışında öğrenmeyi sürdürme fırsatı sunar ve yaşam boyu öğrenmeyi destekler. Ödevle ilişkin olumsuz görüşler de vardır. Bazılarına göre ödevler ailede çatışma ve stres kaynağıdır. Evde ödev yaparken çocukla ailesi arasında hoş olmayan durumlar ortaya çıkmaktadır. Hafta sonu ve okul dışı zamanlarda dinlenme, eğlenme, sosyal etkinlikler gibi eğlenceli işlere zaman

ayrılmak yerine evde ödev yapmak, bazı çatışmaları getirmektedir. Bazılarına göre de ödev öğrencilerin hevesini kırmaktadır. Öğrenci olumsuz sonuç getireceği korkusu ve endişesiyle ödev yapmaktadır. Öğrenciler gereksiz tekrarları içeren ödevleri can sıkıcı bulmakta, düzey üstü zor ödevleri ise yapmaktan kaçınmaktadır. Bu tür ödevler bazı öğrencileri cesaretsizliğe sürüklemekte, beceriksizlik ve başarısızlık duygusu oluşturmakta ve bir yerlerden kopya etmeye yöneltmekte veya ödev yapmayı reddetmeyi getirmektedir.

Öğretmenin Rolü

Ödev vermede en büyük rol öğretmene düşmektedir. Öğretmen ödev konusunda önce velilerle toplantı yapmalı ve onların bilgilendirmelidir. Velinin çocuğa nasıl yardım edeceğini, nasıl kaynak bulacağını, ödevi nasıl izleyeceğini ve yönlendireceğini açıklamalıdır. Ardından öğrencilere açıklama yapmalı, ödevle ilgili kuralları hatırlatmalıdır. Ödev verirken öğrenci düzeyine dikkat etmeli, kolaydan zora doğru gitmelidir. Süreye de dikkat etmelidir. Ödevlerin süresi düzeye göre değişmekle birlikte, ilkokulda hafta içi her akşam 10-15 dakikayı geçmemelidir. Bu süre sonraki yıllarda kademeli olarak artırılabilir.

Araştırmalara göre ödevlerin uzunluğu ve sayısından çok niteliği önemli olmaktadır. Öğrencinin ödev yapmak için çabası, çeşitli öğrenme tekniklerini kullanması, ödevi kontrol etmesi ve izlemesi değerlendirilmelidir. Bu nedenle ev ödevlerini öğret-

men mutlaka kontrol etmelidir. Öğretmenin kontrol etmediği ve öğrenciye dönüt vermediği ödevlerin yararı yoktur. Hatta onları baştan savmaya veya ödev yapmaya sevk etmektedir. Ödevlerin amaca uygun olma durumu, öğrencinin kendisinin yapıp yapmadığı, Türkçe dil kurallarına uyup uymadığı kontrol edilmelidir. Öğretmen ödevleri dağıtarak öğrencilerin yanlışlarını görmeleri ve incelemelerini sağlamalıdır. Ödevlere not verilmesi de yararlı olmaktadır.

Velinin Rolü

İlkokulda öğrenci ilk günlerde ev ödevleri ve derslerde desteğe ihtiyaç duyar. Zamanla kendini geliştirir ve bağımsız çalışmaya başlar. Çocuğa ev ödevi yaparken destek olmak için bazı öneriler şöyledir;

- Evde ödev yapmak için düzenli bir program oluşturun, sessiz ve uygun bir yer seçin, dikkati dağıtılabilecek öğeleri kaldırın. Örneğin TV, telefon, tablet, bilgisayar, müzik vb.

- Ödevle ilgili net kurallar oluşturun ve uygulayın. Ödev bitmeden televizyon izlememe veya oyun oynamama gibi.

- Ödev süresince çocuğun yanında olun ama ödevi siz yapmayın. Kendisi yapsın.

- Ödevi doğru yapıp yapmadığını kontrol edin. Bu onunla ilgilendiğinizi ve yanında olduğunuzu gösterir. Zamanla ödev yapmayı öğrenir ve size daha az ihtiyaç duyar.

- Çocuğun ödev yapma hızına saygı gösterin. Önemli olan çaba göstermesidir.

- Çabalarını tebrik edin ve başarısını övün. Çocuğun başarılarına dikkat çekmek onu motive etmenin en etkili yoludur. İlerleme kaydettiğini ve çabaladığını söyleyin.

- Olumlu bir tutum benimseyin. Ödevi doğru yapamadıysa suçlamayın. Başarısızlık öğrenmenin parçasıdır. Hatalarını not etmesini ve giderek daha iyi yapmasını isteyin.

- Kendine güvenmesini sağlayın. Çocuğunuzunza güvendiğinizi gösterin.

Peki, çocuğunuz ödevde tepki gösteriyor, ödev yapmayı reddediyor, itiraz ediyor veya öfke nöbeti geçiriyorsa ne yapılmalıdır? Önce tepkinin nedenleri araştırılmalıdır. Ödevde tepkinin nedenleri şunlar olabilir;

- Okuldan aşırı yorgun gelmiş olabilir,
- Oyun oynamak isteyebilir,
- Duygusal açıdan zor bir durum yaşamış olabilir,
- Kendine uygun bir çalışma yöntemi bulamamış olabilir,
- Ödevi anlamamış, ne yapacağını bilmi-

yor ya da sınıfta öğrendiklerini hatırlamıyor olabilir.

Böyle durumlarda dinlenmesi için 10-15 dakika süre verin. Önce ödev sonra oyun oynama ya da önce oyun sonra ödev yapma gibi seçenekler sunun. Ödevi birlikte okuyun ve nasıl yapılacağını açıklayın. Ödevi anladığından emin olun. Gerekirse ödevi küçük adımlara bölün. Önce ilk yarısını sonra geri kalanını yapmasını söyleyin. Bu şekilde ödev daha kolay gelecek ve tamamladığında başarılı olduğunu hissedecektir. Bu süreçte çocuğunuzun ödevini siz yapmayın ve ona cevapları söylemeyin. Bunun yerine ödevle ilgili bazı ipuçları verin. Gerekli bilgiyi nerede bulabileceğini söyleyin. Çözümü bulmasına yardımcı olmak için onunla birlikte düşünün. Çözümü öğrencinin kendisi bulmalı ve anlamalıdır. Çocuğunuz ödevlerini anlamada veya iyi yapmada sık sık sorun yaşıyorsa öğretmeniyle konuşun.

Sonuç

Ödevler öğrencinin dil, zihin ve sosyal becerilerini geliştirme, öğrenmeyi öğrenme ve yaşam boyu sürdürmeye katkı sağlayan önemli etkinliklerdir. Öğrencilerde sorumluluk bilinci geliştirmenin önemli bir aracıdır. Ayrıca okul ve aile arasında köprü görevini üstlenmektedir. Ödev verirken kural ve ilkelere dikkat edilmeli, öğrencilerin geleceğine yön verilmelidir.

TAMDA ZAMANIYKEN KIŞ EKMEĞİNİN

(Edicinin Yüzünü Pişirici Açgırtır)

Yaz bitti, Eylül de geldi geçiyor, havalar serinledi, geceleri pencere-ler kapandı artık. Bunun ardı kış; ekim, kasım, aralık. Bol yağışlı bereketli bir kış bizi bekliyor olsun.

Kaklar yarıldı, biberler, dolmalar iplere dizildi, fasulyeler tepsilerde kurutuldu. Tarhanalar yapıldı. Turşular kuruldu. Salçalar yapıldı, güneşte tepsertildi. Pekmezler kaynatıldı, köpükler içildi. Buğdaylar pişirildi, altında patatesler közlendi, serildi örtülerde. Karıştırma karıştırma kurutuldu. Bekliyor değirmene gidip bulgur ve düğü olmayı, ardından rüzgarlar umuyor, savrulmak, kalburda elenmek için. Unlar öğütüldü, aşığı mutfaktaki yerlerini aldılar, bir kilelik kıl çuvalarda...

Güzel ilçem Çumra da ve köylerinde iş diz boyu. Köylük yerdeyseniz çiftçilikle uğraşıyorsanız, bağınız bahçeniz varsa işler on kat fazla... Şehirleşmenin sarhoşluğunda ki bizler de bile öz yanımız kış gelmeden o tatlı telaşa gem vuramadık. Pazarlarda yerli meyveler, sebzeler yerini aldıkça içimizde analarımızdan gördüğümüz alışkanlıkları bir gelenekmişcesine sürdürmek için çabaya girdik. Neredeyse bitirdik de...

"Unlar öğütüldü, aşığı mutfaktaki yerle-

ELİFE YILMAZ MISRAL

rini aldılar, bir kilelik torbalarında..." De-miştim. Şimdi sırada kış ekmeğinin hazır-lığı var. Evin erkekleri yağmur beklerken, hanımları "Rabbim havalara izin verse de soğuğa kalmadan ekmeğimizi yapsak" te-laşındalar.

Hangi ekmeğin telaşı bu? Yufka ekmeğinin telaşı! Artık makinalarda yoğrulup, ticarethanelerde de yapılıyor olsa da hâlâ çoğu hanım komşuları, akrabalarıyla keşik yapıp kendileri üstesinden gelmekte.

Konar Göçer kültürün bir ürünü olan yufka halen yemek kültürümüzde baş köşede yerini korumakta. Ben de sizlere geçmişe, Baraj mahallesine kadar gidip bir Yörük ailesinde büyümüş biri olarak kendi yaşadıklarımın, benim gözümde yufkanın yapılsı serüvenini anlatacağım.

Yufkanın uğra (ekmeği açmak için üstüne serpilmiş un) kokulu serüveni başlama-dan önce mahallede bir peynir ve yoğurt suyu arayışı başlardı. Elde bir kova, hatta evin küçük çocuğunun elinden tutularak mahallede kapı kapı dolaşılırdı, ayak üstü sohbetler de edilirdi...

Zaten o zamanlar neredeyse herkes evinde kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere sağılır inekler beslerdi, her şeyinden de faydalanırdı ve yoğurt, peynir suları da pek kıymetliydi. Henüz has unlar çıkmamıştı, doğal olan unların hamurları bir süre sonra kendini salıyor ekmek yapmak zorlaşıyordu. Bu yüzden biraz ekşi de olan yoğurt suyu hamura katıldığında özleşen hamur kendini salmadan yufkalar yapılabiliyordu. Yağlı olan peynir suları ise ekmeklerin daha güzel kızarmasını sağlıyordu.

Hatta şöyle yaşanmış bir hikâyeyi nakletmek istiyorum; köyden henüz şehre taşınmış bir kız çocuğu arkadaşlarıyla bebek oynamaktadır. Şehirli çocuklar bebeklerine "hadi yavrum yarın misafir gelecek, birlikte kek kurabiye yapalım" diyerek oynarken, bizim köyden yeni gelmiş kızımız "hadi yavrum bir peynir suyu bulalım da yarın ekmek edelim" diyerek konuşmuş. Yufka yapımı için bir pişirici, bir usta edici, çevrintici, bezeci ve bir de en zoru olan ayakçı gerekir. Beze işine genelde önceden tembih edilmiş komşular bakarlardı, en azından bizde bizim mahallede öyle olurdu.

Akşamdan ya da sabah namazıyla evin büyüğü ya da evin gelini tarafından hamur yoğurma işi başlıyor koca bakır dığan da (leğen). Kalabalık ev ahalisinden sıra bazen bana da geliyor ve "yaptığınız banaysa öğrendiğiniz kendinize" diyerek hamur yumruklamamız gerekiyordu o saatlerde. Hamur biraz dinlenmesi için bekletilirken o arada evdeki mallara (inekler) bakılır ve hemen hamur bezelenmeye başlar tepsilere. Kara sacın altına kes vurulsun artık, ocak ısılsın. Senitler yerlerini alıyor, uğralıklar hazırlanıyor, en iyi oklava usta ediciye tahsis ediliyor. Artık hamurun oklavayla dansı başlasın, yayılsın ilk çevrinti (bezenin küçük açılması)...

Aşağı mutfakta üç senit koyulmuş. Ayağı kırık, kurban bayramlarında üstünde et doğranan ayağı kırık eski senit en küçük en acemi çevrinticiye tahsis edilmiş. Yoğurt suyuyla özleşmiş bezeyi ilk o eziyor, oklavayla yukarı aşağı derken açılmaya başlayan beze dönmeye üstünde şekiller oluşturmaya başlıyor bol uğrayı yedikçe, üstüne serptikçe...

Küçük beze buradan usta çevrinticiye devrediliyor. Senite yaydığı hamura tekrar bol un serpip başlıyor açmaya. Az kaldı yufka olmaya. Artık şekiller görünmez oluyor. Döndüre döndüre oklavayla büyümekte hamur. Baş parmakla yapılan ham-

leler hızlandıkça çevrinti büyümekte... Artık usta edicide yufka incecik son halini alacak...

Uzatılan oklavayla seren usta edici oklavasının üstüne aldığı çevrintiyi uğrasını temizlemek için senite vuruyor ve yayıyor ustaca, yufka son halini almakta. Edicinin ustalığının derecesinde büyümekte ekmek. Artık tahta ahşabın üstünde sınırları zorluyor ve aşağılara sarkıyor, uğrası iyice temizlensin ki yufka isli olmasın. Edicinin elinde şeffaflaşmış ekmek ocağa gitmeye hazır. Maharetli elleriyle yufkayı oklavaya iki katlayıp narince ucundan tutup pişiriciye uzatma vaktidir artık...

Tam da burada "edicinin yüzünü pişirici ağartır" sözü devreye girer. Un ve hamur kokusu yerini ekmek kokusuna bırakacaktır artık. Ahh o ekmek kokusu. Bereketin kokusu, ana kokusu, baba ocağının kokusu...

Aşağı mutfağın kapı karşısındaki ocaktan yayılan sıcaklığı ve kesin (iri saman) kokusuna artık ekmeğin kokusu da dahil olmuştur. Pişiricinin ustaca yaydığı yufka ekmek sıcak kara saçla temas edince hemen göz göz kabarmaya başlamıştır...

Elindeki pişirgeç ile suyunu alan ekmeği hızlı ve estetik hamlelerle ters düz ederken artık iş pişiricidedir. Yufkanın sağından ve solundan alta içeriye kıvrıp biraz pişirerek hızlı bir hamleyle çevirdiği ekmeğin diğer yanlarının iç kısımlarını da pişiren kişi artık o an yumuşacık bembeyaz ekmeği alır ve yan taraftaki senitin üstündeki tepsiye koyar. Bu işlem dığanda ki hamur bitene kadar kesintisiz devam edecektir.

Arada karnı doyurmak ve ekmeğin kokusunu alan komşulara yapılan bezdirme ikramları dışında yüzlerce yufka üst üste dizilirken; aynı zamanda sosyalleşen, dertleşen kadınları da bir araya getiren ve paylaşmanın önemini de vurgulayan bir unsurdur yufka yapımı.

"Yufka: 2003 yılında UNESCO tarafından Türk halklarının yaşadığı coğrafyalar olan Azerbaycan, İran, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'nin ortak başvurusu ile yufka, "İnce Ekmek Yapma ve Paylaşma Kültürü: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka" adı altında insanlığın somut olmayan kültürel mirası olarak ilan edilmiştir. Türkçe'de bilinen ilk kaydı da Kaşgarlı Mahmut'un 1072-1074 tarihlerinde yazdığı meşhur eseri Dîvânu Lugâti't-Türk'te yer almaktadır. Dîvânu Lugâti't-Türk'te, yufka için yuwka, yupka, yuga şeklinde sözcüklerle anılmış, bahsedilmiştir." (Wikipedia)

ALİ-VELİLER

Çumra'da İz Birakanlar arasında Ali-Veliler namıyla bilinen ve tanınan iki arkadaşın ortaklığı önemli bir yere sahiptir. İsimlerinin bir araya gelmesiyle oluşan Ali Sucu ve Veli Aydın'ın 30 yıl süren bu ortaklığı hem kendi dönemlerindeki insanlara hem de gelecek nesillere örnek olmuştur. Karşılıklı sevgi, saygı, güven ve hoşgörü ile temelleri atılan ve yıllar içerisinde yükselen ticari birliktelik yaşadıkları yılların insanları tarafından hâlâ anılmaya ve yeni nesle aktarılmaya devam ediyor.

APASARAYCIK'TAN ÇUMRA'YA

1934 Apasaraycık doğumlu olan Ali Sucu ile 1929 Apasaraycık doğumlu olan Veli Aydın'ın, köylerinde başlayan ve çeyrek asrı aşan ortaklık serüvenleri, bereketli ve mümbit topraklar üzerinde kurulu köyün Apa Barajı Göleti oluşturulmasına bağlı olarak yerinin değiştirilmesi üzerine Çumra'ya göç etmeleri ile devam eder. Zorlu hayat şartlarının hüküm sürdüğü o yıllarda, yokluk ve kıtlıkları gören, Anadolu'nun kavurucu sıcağı altında bilek gücüyle ekmeğini kazanmak için mücadele eden köylülerin birçoğu, daha kolay bir hayat kurmak hayaliyle evlerini, bağ ve bahçelerini bırakarak Çumra ve Konya'ya göç ederler.

Apasaraycık'tan Çumra'ya göç eden köylülerin büyük kısmı Meydan Mahallesi'ne yaptıkları bahçeli kerpiç evlere yerleşirler. Bu nedenle mahalle uzun yıllar ve hala gayri resmi olarak Saraycık Mahallesi olarak bilinir.

Zorlu hayat şartlarından ve çiftçilikten bıkan ve yorgun düşen, bu nedenle kendilerini o yıllarda sivrisineklerin istilası altında olan sulak ve çamurlu Çumra'ya atan köylülerin birçoğu devletin ödediği istimplâk paraları ile ticaret ve nakliyecilik sektörüne atılırlar. İşte Ali Veliler de bunlardan ikisidir.

HAYDİ BİSMİLLAH

Köyde çocuklukları birlikte geçen iki arkadaş, 1957 yılında göç ettikleri Çumra'da bir süre kirada oturduktan sonra Meydan Mahallesi'nde aynı plan ve projeli kerpiçten çatılı, balkonlu (çünkü o

SEDAT
ULUPINARLI

yıllarda çatı ve balkon lükstür) hanay (2 katlı) evlerini inşa ederler.

Şu anki mevcut Belediye Binasının karşısına "Haydi Bismillah" diyerek açtıkları Kahvehane ile ticari hayata atılırlar. Artık isimde kendiliğinden ortaya çıkar: Ali-Velilerin Kahve... Bu isim daha sonra Ali-Velilerin kamyon, Ali-Velilerin otobüs, Ali Velilerin bakkal şeklinde devam edecektir.

Güler yüzleri, tatlı dilleri ve cana yakınlıkları ile o yıllardaki Cumhuriyetin genç ve delikanlı ilçesine, Bulgaristan'dan göç eden muhacirler ile Çumra, Hadim ve Bozkır'ın dağ köylerinden göç eden halkın teveccühünü kazanırlar.

Çumra'ya gelişinin ilk yıllarında amele çavuşluğu da yapan Ali Sucu, seviyeli ve karşılıksız ilişkileriyle sosyal çevresini de genişletir.

Kahvehane işleterek ilk ticari tecrübelerini kazanan ortaklar daha sonra aynı mahalde bakkal dükkânı açarlar. Yıldan yıla nüfusu artan ve yeni iş alanlarına ihtiyaç duyulan Çumra'da açtıkları bakkal dükkânı ile de adlarından söz ettirmeyi sürdürürler. Sayılı gıda merkezlerinden biri haline gelen bakkalcılık devam ederken, bir başka sektöre, nakliyecilik işine atılırlar. Aldıkları kamyonla nakliyecilik işine başlarlar. Ali Sucu, gördüğü lüzum üzerine ilkokul diplomasını alıp Konya'da girdiği ehliyet sınavını başarı ile kazanarak direksiyona geçer. Ali Sucu, şehirlerarası yollarda Veli Aydın da bakkal dükkânında büyük bir heyecanla kazançlarını artırmaya gayret ederler.

ALİ VELİ CAMINDAN BELLİ

Nakliyecilikte umduklarını bulamayan ortaklar, bu kez Konya sanayisinde kamyonun kasasını indirtip gerekli değişik ve prosedürleri yerine getirerek kamyonu otobüse çevirtirler. Artık Ali-Veliler otobüsçü olarak anılmaya başlanır. Ki o yıllarda aynı köyden birçok kişi de bu sek-

törde yer alır.

Hatta o günün çocuklarının dilinde "Ali Veli kırk dokuz elli, camında belli" tekerlemelerinin öznesi olurlar.

Yeni bir umut, heves ve heyecanla başlayan taşımacılık sektöründe o yıllarda Konya'da yüzlerce araç filosu bulunan Konaş şirketine girerek, Türkiye'nin her yerine yolcu taşırlar.

1976 yılında kendi otobüsleriyle sonrasında yıllarca unutulmayacak kutsal yolculuklarını gerçekleştirerek hac farızasını yerine getirirler.

Daha sonra Çumra'da Çumralılar taşıma şirketinin kurucuları arasında yer alarak, Çumra -Konya, İstanbul ve İzmir'e yolcu taşırlar. Çumra-Konya arası taşımalarında, birçok insanla yakından tanışma fırsatı bulurlar. Özellikle ilçeye atanan bürokratlar ve devlet amir ve memurlarıyla kurdukları iyi ilişkiler ömürlerinin sonuna kadar sürer.

Bitmek tükenmek bilmeyen rekabetler dolayısıyla her otobüsçü gibi onlarda zorluklar yaşarlar.

Uzun süren taşımacılık macerasının bekleneni vermemesi ve özel nedenlere, otobüsçülük 1977 yılında noktalanır ama adları yaşamaya devam eder.

Seksenli yıllarda yanlarına iki-üç ortak daha alarak hayvancılık ve tarım ile uğraşırlar. Ancak o dönemin şartları bu alanlarda büyümek için elverişli olmaz.

ALİ VELİ GIDA PAZARI

Nihayetinde tekrar en başa gıda sektörüne dönerler. O yılların Çumra'sında en büyük toptan-perakendecileri bir elin parmağı kadar bile yoktur. Helvacılar, Bekir Kaldırım ve Osman Buğday... Dördüncüsü de Ali-Veli Gıda Pazarı olur.

İSTENMEYEN SON

Ortaklık burada da aynı ahenk ve uyum içinde devam eder. Çumralılar kardeş bile olmayan bu iki iyi arkadaşın uzun süren ortaklıklarını takdir eder, anar ve anlatırlar. Yaklaşık 30 yıl kadar süren ortaklık, ailelerin genişlemesi, çocuklarının büyümesi, her iki ailenin artık kendi geleceklerini kurmayı mecbur hale getirir. Bunun üzerine 1987 yılında tatlılıkla ama istemeyerek sona erer. Sona ermesine ermiştir ama adları, namları ve örnek kişilikleri anlatılmaya devam eder. Bundan sonra Ali Sucu Sucu Gıda, Veli Aydın 'da Aydın Gıda Pazarı unvanı ile ticaret hayatını sürdürür. Kalemeye aldığımız bu çalışma sayesinde anılmaya devam edecektir.

YOLLAR AYRILIR

Ayrılığın ardından Ali Velilerin Ali, iş yerinin başına oğlu Hasan Hüseyin'i kor ve kendisi geri çekilir. Hasan Hüseyin de babası gibi birçok ilklere imza atar. Klasik bakkal dükkânını, modern market şeklinde dizayn ederek atağa kalkar. Kısa sürede müşteri potansiyelini artırır. Bir süre

sonra da Çumra'da ilk tavuk satış mağazasını açar. Kardeşi Abdullah'la birlikte merkeze şube de ekleyerek ticaretlerini sürdürürler. Ama bu durum Hasan Hüseyin'in genç yaşta vefatı üzerine sekteye uğrar. Ali ve oğlu Abdullah önce bakkal dükkânını kapatmak zorunda kalırlar. Ali Sucu'nun yaşlanması, oğlu Abdullah'ın memuriyeti sebebiyle 2008 yılında tavuk satış mağazasını da kapatırlar ve bir döneme damgasını vuran ticari hayatları sona erer.

Ali Velilerin Veli ise, bir süre daha bakkal dükkânını çalıştırmayı sürdürür. O da yalnız olması ve yaşlanması nedeniyle ticareti bırakır. Böylece Aile-Veliler, tarihe karışmış/tarihte yerini almış olur Çumra'da hep ilklere imza atan, perakende ve toptan gıda işi yapan, ilk kamyon ve otobüs işletmeciliği yapan, ilk hayvancılık ve tarım işi ile uğraşan, Ali-Veli'ler hem kişi olarak hem de aile olarak ahlakın, edebin, saygının, hoşgörüyü hem içlerinde hem de çevrelerinde yaşatan örnek kişiler olarak Çumra tarihinde yerlerini almışlardır. Şimdi iki ortağın hayat hikâyelerini ayrı ayrı paylaşmaya çalışalım.

ALİ SUCU

Apasaraycık köyünde, 1934 Yılında Mehmet ile Emine'den dünyaya geldi. Başka kardeşi olmadı. İlkokul çağına kadar köyde herkes gibi ailesiyle birlikte tarla ve hayvancılık işleriyle meşgul oldu. Evin tek çocuğu olması sebebiyle İlkokulu 3. Sınıfta bırakmak zorunda kaldı. Ama okuması, yazması, zekâsı ve hafızası ile dikkat çekti. Hatta okuyup öğretmen olma isteği, o günün şartları ve babasının da genç yaşta vefat etmesi yüzünden hayal olarak kaldı.

1950 yılında Apasaraycık köyünden Hasan Hüseyin ile Ayşe Uzuner çiftinin kızları olan Fatma Hanım ile hayatını birleştirip yuvasını kurdu. Ali ve Fatma Sucu'nun bu evlilikten 3 oğulları dünyaya geldi. Mehmet Nadir, Hasan Hüseyin ve Abdullah...

Vatani görevini 1954 yılında Ağrı'da yapan Ali, burada da ilkokul mezunu olmasına rağmen, zekâsı, ahlakı ve idareci kişiliği ile komutanlarının dikkatini çekti. Erzurum'a Çavuş talimğâhına gönderildi ve başarı göstererek, çavuşluk rütbesini taktı.

Askerlik sonrası köyünde bırakıp gittiği annesi ve eşinin yanına dönen Ali, o dönemlerde yapımına başlanan Apa Barajı

ve göleti nedeniyle köyün yerinin değiştirilmesi üzerine çocukluk arkadaşı olan Veli Aydın ve diğer akrabalarıyla birlikte 1957 yılında Çumra'ya göç etti.

Ali Sucu'nun ilk çocukları evliliklerinin 10. yılında dünyaya geldi. Babası ona, babası Mehmet'in adını koydu. Çocuklarına geç kavuşmaları nedeniyle Köyün ileri gelen âlimlerinden Davut Hoca'nın da "Mehmet" isminin yanına eşine az rastlanan anlamında "Nadir" ismini eklemesiyle ilk çocuk Mehmet Nadir adını aldı.

Ali, otobüsçülüğü bırakıp bakkal dükkânı açma nedenlerini, oğlu Mehmet Nadir'in üniversite sınavlarını kazanıp Ankara'ya gitmesi ve oğlunun otobüsçülüğü bırakma tavsiyesi ve bir de otobüs kullandığı yıllarda bir gün Cuma namazını kaçırmaması olarak açıklamıştır.

Bir dönem siyasete de ilgi duyan Ali, Adnan Menderes, Süleyman Demirel geleneğini benimsedi. Ferruh Bozbeyle tarafından kurulan Demokratik Partiye üye oldu. Bir müddet siyasi çalışmalara katıldı.

Cami yapım faaliyetlerinde de bulunan Ali, köyden göç ederek Çumra'ya yerleşen Apasaraycık'luların kurduğu Meydan Mahallesi'nde Davut Hoca'nın teşviki ve önderliğinde yapımına başlanan ve 1966 yılında ibadete açılan Saray Camiinin dernek başkanlığını yürüttü. Köylüsü ve arkadaşları olan Beşir Ceylan, Sefer Mülayim ve Bekir Karabacak ile birlikte kapı kapı köy köy dolaşarak camiye inşa ettiler. Adını da Saray Camii koydular.

Okuma aşkı ile yanıp tutuşan ancak imkân ve şartların elverişsizliği nedeniyle bu fırsatı bir türlü elde edemeyen Ali, 70'li yıllarda Ankara'da ulusal yayın yapan sol kesimin en çok satan gazetelerinden biri olan, sahipliğini dayısının oğlu Kemal Bayram Çukurkavaklı'nın yaptığı Yeniğün Gazetesinin bir buçuk yıl boyunca sahipliğini üstlendi. Yazar-Şair ve Gezgin olan Kemal Bayram'dan etkilenen Ali birçok insanın okum yazma bilmediği, bilenlerin de hiç aklından geçirmediği bir edebiyat türünü denedi. Ali, çok sevdiği kalemi ile, dayoğlusunun hediye ettiği deftere yaşadığı günlük olayları yazarak, yazma ve okuma aşkını dindirmeye çalıştı.

Ali, 2001 yılında genç yaşta oğlu Hasan Hüseyin'i, 2002 yılında da tıpkı kendisi gibi idareli, terbiyeli, hoşgörülü, vefakâr, cefakâr, cana yakın, Osmanlı kadını eşi

Fatma'yı kaybetti.

Oğullarının babalarından aktardıkları bir anı onun tevazu sahibi biri olduğuna en büyük örnektir.

Köylerde hiç kimsenin saatinin olmadığı, vakitlerin gölgelere bakılarak bilindiği ilkokul yıllarında Ali, bir kol saati edinir. Ancak saat, gösteriş ve yöresel ifadeyle kubuzluk olur gerekçesiyle koluna takıp köy içinde gezmeyi yakıştıramaz. Saat evde durur. Ama bunu o yıllardaki köyün öğretmeni duyar ve Ali'den saati emanet vermesini rica eder, Ali de tereddütsüz verir. Saati koluna takan öğretmen kasıla kasıla köyün içinde gezer, tabiri caizse hava atar.

Ali, küçükle küçük, büyükle büyük olmayı başaran olgun bir insandı. Komşularının ve akrabalarının çocukları ve torunları "keşke bezimde Ali dayı gibi bir babamız, Ali dede gibi bir dedemiz olsaydı" diye iç geçirirlerdi.

Son yıllarını evinde hasta geçiren Ali, görme duyusunu kaybetti, yaşlılığa bağlı hastalıklara uğradı, ancak her hazan her haline şükretti. Hem ailesi, hem sülalesi, hem çevresi hem de Çumra'da derin izler

bırakarak 26.03.2019 yılında vefat etti. Cenazesi Çumra mezarlığına defnedildi.

VELİ AYDIN

Ali Sucu ile neredeyse aynı hayatı paylaşmış ömürlerinin her dönemlerinde birlikte olan Veli Aydın Mustafa ve Ümmügülsüm Aydın çiftinin oğulları olarak 18.03.1929 tarihinde Apasaraycık köyünde dünyaya geldi. Askerlik çağına kadar köyde ailesiyle birlikte tarım ve hayvancılık işleriyle uğraşan Veli Aydın askere gitmeden önce köyün âlimlerinden Hacı Davut Ceylan ve Keziban Ceylan çiftinin kızları olan Rabia Ceylan ile hayatını birleştirip yuvasını kurdu. Kendisinin bu evlilikten 6 kız 2 oğlan olmak üzere 8 çocuğu oldu. Vatani görevini yerine getirmek için Tunceli Ovacık ilçesine giden Veli Aydın burada tam 4 sene askerlik yaptı.

İlkokulu mezunu olan Veli Aydın 1957 yılında Ali Sucu ile birlikte Çumra'ya göç etti. 1976 yılında Ali Sucu ile birlikte hac ibadetini yerine getiren Veli Aydın ömrü boyunca örnek bir baba, örnek bir esnaf ve mükemmel bir ortak olarak devam ettirdiği hayatını 30.12.2012 tarihinde vefat edip Çumra mezarlığına defnedildi.

ÇOCUKLUK GÜNLERİM

AHMET GÖK

Pantolon eskisinden

Okul çantası

Anamın ayakkabı bağlaması

Oğlum bir rahat dur deyişi

Eskilerden konuştukça

Çocukluk günlerim gelir aklıma

Eczaneden aldığım serum lastiği

Söğütten yaptığım çatal

Ayakkabı eskisinden kestiğim yuluk

Kumların içinden topladığım

Sapan taşları

Öylesine vurduğum kuşlar

Keşke vurmasaydım diye

Hayıflanıyorum arada

Aklıma geldikçe çocukluk günlerim

İğdenin dalında bozduğum yuva

Çatılarda yakaladığımız gırgöğler

Bir de kuşlara isim verenler vardı

Minareli takkalı alalı paçalı kremisi diye

Bir sürü isim

Hiç olmadı oysa kuşum

Çocukluk günlerim gelir aklıma

Pirketlerin içinde

Arı yuvası civçilemek

Yoktu öyle kafeste kedi köpek beslemek

Tarhana sererdi anam başında bekçilik

ederdim

Bir de bulgur kuruturduk başında uyurduk

Sabaha kadar yıldızları seyrederek

Neden bilmiyorum amma

Çocukluk günlerim gelir aklıma

ÇUMRA KARYESİ'NİN NAHIYE OLUŞU

**PROF. DR.
MEVLÜT
MÜLAYİM**

Daha önce köy olan Çumra 20. yüzyıl başlarında 1909 yılında nahiye olmuştur. Çumra Nahiyesine Ovakavağı, Karkın, Fethiye, Güvercinlik, Ayrıkviran, Kisecek, İstihisar, Camili, Küçükviran, Kuzucu, Seçme, İsmil, Okçalı, Mamure, Elhamidiye, Alemdar, Hayıroğlu, Abditolu, Dumoğluyaylası, Batum, Küçükköy, Alibeyhüyüğü, Sotur köyleri bağlıydı. Çumra adli işler yönünden Bozkır ve askerlik işleri yönünden Seydişehir ilçesine bağlıydı (Kınalı, 1998).

Tren güzergâhının Çumra'dan geçmesinden sonra Çumra'yı geliştiren en büyük yatırım eski Konya Valisi Ferid Paşa'nın Sadrazamlık döneminde Çumra'da kurulan Konya Ovası'nın Sulama Şebekesinin yapılmasıydı. Bu iş Bağdat Demiryolunu inşa eden Alman şirketine verilmiştir. Proje ile ilgili şartname 23 Kasım 1907'de imzalanmış ve 31 Ekim 1913'te kati kabul yapılmıştır. Şirket 6 Ekim 1913 tarihinde ihaleyi tamamladığından şirket ile 5 yıllık işletme sözleşmesi imzalanmıştır. Bu işletme sözleşmesi 19 Mayıs 1918'de sona erdirilmiş ve Türkiye'nin ilk sulama şebekesi bundan sonra Türk mühendis ve işçileri tarafından yürütülmüştür (Altuntaş, 2001).

Çumra Karyesi'nin (köyünün) merkezi olan İçeriçumra'nın o zaman "derûn-i karye" (içeri köy) olarak ifade edildiği anlaşılmaktadır. Çumra Nahiye olarak kurulduğunda da yine merkez aynı yerdir. Mehmed Reşad'ın (V. Mehmed) saltanatının ilk aylarında, Konya Vilâyeti Meclis İdaresi'nce 5 Aralık 1909 tarihli Dâhiliye Nezaret-i Celilesi'ne hitaben yazılan Çumra Karyesinin Nahiye olması için gerekçeli talep yazısından anlaşıldığına göre Çumra Nahiye haline getirilecektir. Bu yazıda, Nahiye olması için beyan edilen gerekçelerden Çumra'nın o dönemdeki tarihi gelişimi ve değişimini de anlamak mümkündür. Konya Vilâyeti merkezine dokuz saat yürüyüş uzaklığında olan beş yüz küsur haneden ibaret ve Hatunsaray Nahiyesi'ne bağlı bulunan Çumra Karyesi muntazam iki iptidai mekteb ve tarihi bir Büyük Camii (Camii Kebir) ile beş küçük Cami ve bir adet un fabrikası, yirmisi derun-i karyede (iç karyede) elli istasyon civarında olmak üzere yetmiş kadar dükkânı müteaddit han ve geniş arazileri muhtevi

olup Beyşehir'inden Konya Ovası'na akıtılacak suyun en mühim mevkiine rastlaması cihetiyle Çumra Karyesinde "Ameliyat-ı Iskaiye Kumpanyasınca" (Sulama İşleri Şirketince) merkez itihaz edilmiş ve adı geçen şirket tarafından Avrupa mimarisi tarzında istasyon civarında birçok haneler inşa edilerek bir mahalle teşkil olunmuş ve sulama işlerinde çalışan üç-beş bin işçinin karargâhı bulunmasından dolayı da ticaret ve ziraatta günden güne terakki ve gelişme eserleri müşahade olunmağa başlamıştır. Adeta bir şehir halini alan ve her türlü tabi ihsanatı haiz bulunan bu karyenin terakkiyat ve inzibatının temini bakımından bir nahiye merkezi olması çok gereklidir. 1 Mart 1909 tarihinde İnevi Nahiyesi Kaza haline çevrilmesi tensib edildiği için İnevi'nin müdüriyet tahsisatının da Çumra'da teşkil olunacak nahiye tahsisine ve Çumra Karyesine komşu bulunan 30 kadar karye de bağlanmak ve ilhak olunmak ve Çumra Karyesi Merkez Nahiye olmak üzere bir Nahiye teşkiline müsaade edilmesi Dâhiliye Nezareti'nin müsaadelerine sunulmuştu. Bu talebin hemen uygun görüldüğü söylenebilir (Altuntaş, 2001).

Merhum Muharrem Candan'ın (2010) belirttiğine göre Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Tasniflerinde Çumra ve Köylerine İlişkin Belgelere geniş bilgiler verilmektedir.

Çumra Hatunsaray Nahiyesine bağlı iken aşağıda eklerde de görüleceği gibi 22 Teşrin-i Sani 1325 (M. 1907) tarihli Konya Valisi kararları ile Merkeze bağlı Nahiye olması kararı arz edilmiş ve 22 Zilkade 1327 (M. 1909) tarihinde onaylanmıştır.

Alibeyhüyüğü Kariyesi Bozkır Kazası Dinek nahiyesine bağlı iken 16 Mart 1335 (M. 1913) yılında Çumra'ya bağlanmıştır. 1917 yılında Osmanlı Devleti'nin Konya'da 2 Sancak, 15 Kaza ve 34 Nahiyesi bulunmaktadır (Erkan, 2022).

(Konu ile ilgili daha fazla bilgi ve eklere 3. Çumra Sempozyumu Kitabında Prof. Dr. Cemal Güven'in Tebliğinden Ulaşabilirsiniz)

GÖNÜL HANESİ

ANUŞ
GÖKCE

İşte geldi yine mevsimi hazan
Şu gönül hanesi virandır benim
Katleyedi aşkı bağımı bozan
Şu gönül hanesi virandır benim

Gamından derdinden yollara düştüm
Vefasız yüzünden dillere düştüm
Aşığın sazına tellere düştüm.
Derdine bir ilaç sorandır benim

Bir hayal uğruna cefa çekerim
Gurbeti gözleyip melül bakanım
Akşam sabah ağlar kanlı yaş dökerim
Gözüm yaşıml sel olur borandır benim

Bir Eylül sabahı depreşti yara
Yolum şaşım gidem hangi diyara
Bu yarayı ehil bir tabip sara
Dağı taşı aşan torandır benim

Yıllarca aradım bulmadım çare
Yoluna baş koydum düşmedim dara
Aczinden yüzünü toprağa süre
Sıratla ışığı Kuran'dır benim

Anuş der ömrünü verdi yarına
Ayrılık göz yaşı düştü kârına
Ölmeden varsaydı Türklük şanna
Özlemim hasretim Turandır benim.

ŞİKÂYET ETME

Şasesi kaymış bozuk dengesi
Su kaynatmış yanık kapak contası
Ta uzaklardan duyulur arkanın sesi
Sakin ustasına şikâyet etme

Değişik sesler gelir ta derinlerden
Birinci vitesde kalkmaz yerinden
Ateşleme yapmıyor bujilerinden
Sakin ustasına şikâyet etme

Bazan yemiyor verdiği gazı
Sıfır kilometreyi geçmiyor hızı
Rampayı çıkmıyor sevmiyor düzü
Sakin ustasına şikâyet etme

Arka lastiklerin ikisi de patlak
Bozulmuş anahtar açmıyor kontak
Hararet yapmış üst kapak çatlak
Sakin ustasına şikâyet etme

Ön düzen bozuk olmuyor tamir
Yapan ustadan böyledir emir
Yaşlanınca oluyor bir yığın demir
Sakin ustasına şikâyet etme

AHMET
YAVUZ

Birkaç kere rektefesi yapıldı
Her yerine yedek parça takıldı
Bilgisayarla her yerine bakıldı
Sakin ustasına şikâyet etme

Kıyamazsın götürüp çöpe atsan
Para vermezler bir hurdacıya satsan
Bu arabanın markası insan
Sakin ustasına şikâyet etme

Çok çürümüş kaportası şasesi
Bundan sonra yapılmıyor vizesi
Sona ermiş kullanma süresi
Sakin ustasına şikâyet etme

Kırmızı ışık yanmış sönmüyor
Hiçbir usta tamirini yapmıyor
Müdüroğlu insanı böyle tarif ediyor
Ustasına hiç şikâyetçi olmuyor.

TARİHİ ESERLERE SAYGI

ANUŞ
GÖKÇE

Tarihi eserler bir milletin mührüdür. Bulunduğu yerlerin hangi millete ait olduğunu gösterir. Yazılı olarak tapu kayıtları ne ise görsel olarak, mimari üslup ve tarz olarak ait olduğu milletin özelliklerini, yaşam şekillerini, iktisadi ve ticari faaliyetlerini yansıtır.

Üzerinde yaşadığımız coğrafyada pek çok kavimler gelip geçmiştir. Bunun üzerinde en kalıcı olan Türkler olmuştur. Çünkü hâlâ üzerinde yaşıyoruz. Kendi mührümüzü vurmuşuz ve bu memlekete Türkiye demişiz. Selçuklular ve Osmanlılar Romanın kısaltılmışı olarak Rum ismini kullandıysa da 1041'den itibaren Avrupalılar bu coğrafyaya Türkiye, üzerinde yaşadığı halka da Türk demiştir.

Atalarımızın mührünü vurduğu topraklarda bizler huzur içinde yaşarken onların bıraktığı mirasa ne kadar sahip çıkıyoruz? Bu konuda bir Konyalı olarak sınıfta kaldığımızı ifade edebiliriz. Pek çok Selçuklu ve Osmanlı eseri ya yıkılmaya yüz tutmuş ya da aslına uymayan tamiratlarla berbat etmişiz. Zamanın yıpratıcı darbelerine bir de halk el atmış ve birer birer yok etmişiz. Bu gün tarihi eserlerimizin kitabeleri yerinde yoktur. Bunlar ya çalınmış ya da çalınmasına göz yummuşuz. 1890'lı yıllara kadar var olan Konya Kalesinin dış surlarının yerinde bu gün yeller esmektedir. Ahmedek dediğimiz iç kale ise o da yıkılmış, duvarından alınan taşlarla vilayet konağı, çeşme, cami ve diğer hasenat kurumları yapılmıştır. Gezdiğim cami ve medreselerde ben bun-

lara bizzat şahit oluyorum.

Tarihi eserlere karşı vurdumduymazlığımız maalesef günümüzde de devam etmektedir. Çumra'da Çarşamba çayı üzerinde kurulmuş olan tarihi Selçuklu Köprüsü (Karaman Köprüsü) de bakımsızlığa ve kimsesizliğe terk edilmiş durumdadır. Okçu mahallesinde Çumra sanayisinin biraz ilerisinde bulunan sivri kemerli, altı gözlü köprü kesme taşlarla örülmüştür. Kemerlerindeki kesme taşlar ilgi çekicidir. Köprü'nün üzeri de sille taşıyla döşenmiştir. Korkulukları tamir edilen bu güzel köprü'nün hemen yanından sanki başka bir yer bulamamışlar gibi bir su borusu geçirilmiştir. Metal yığına olmaktan öte geçmeyen bu mimari ucube tarihi yapının estetik güzelliğini gölgelemektedir.

Köprü'nün kaderi su borusuyla sınırlandırılmış değil. Köprü'nün ayaklarına yakın bir mekânda belediyenin kum ve hazır beton işletmesi var. Kum işlenirken meydana gelen sulu harç kanala verilmekte, ayakların burunları balçığa gömülmektedir. Bu durum biz tarih ve sanatseverleri son derece rahatsız etmektedir. Çünkü biz biliyoruz ki tarihine ve milli şuura, kültüre değer vermeyen milletler yok olmuşlar, tarihin çöplüğüne atılmışlardır.

Geçen sene Çumra Belediye Başkanı Recep Candan'a bu hususu Çumra Kültür ve Sanat Topluluğu olarak defalarca dile getir-

dik. Bize Organize Sanayide yerini ayırdık. İşletmeyi oraya taşıyacağız demişti. 2024 Mahalli seçimlerinde aday gösterilmedi. Bunun için de vaat ettiklerini yerine getiremedi.

İş şu andaki Belediye Başkanı Mehmet Aydın'a kaldı. Başkanımız inşallah bu duruma bir açıklık getirir. Bu fabrikanın mutlaka buradan kaldırılması, kanalın içinin de temizlenmesi gerekir. Böylece güzide bir eserimize, tarihi mirasımıza sahip çıkmış oluruz.

İkinci olarak su borusunun başka bir yere taşınmasıdır. Bu konuda da sayın başkanın duyarlı davranacağına inanıyoruz.

Üçüncü olarak köprünün etrafı ağaçlandırılmalı, yanına küçük bir han yapılmalı, içi otantik olarak dizayn edilmeli ve tarihi ipek yolu kervanı canlandırılmalıdır. Çatalhöyük turizmine Çumra Selçuklu Köprüsü de dâhil edilmelidir. İyi bir tanıtım burayı hareketlendirir, Çumra'ya da bir canlılık getirir. Otantik giysilerin, takıların, çanta ve kolyelerin tezgâhlarda boy göstermesi, müşteriye gereken ilgi ve alâkanın gösterilmesi umut ediyorum.

rilmesi umut ediyorum.

13. yüzyıla tarihlenen ve tarihi tuz ticaret kervanın güzergâhında olan köprünün halk arasındaki ismi Hani olarak anılmaktadır. Rivayete göre Cem Sultan'ın Konya Valiliği esnasında Hani isminde bir kızı vardır. Cem Sultan köprüyü kızı adına Karamanlı ustalara yaptırmıştır. Köprü Osmanlı Devri eseridir. Yine bir başka rivayete göre köprü Karamanoğulları devrine aittir. Bazı yayınlarda hiçbir kaynak gösterilmeksizin Karamanoğlu Mehmet Bey'in kızı tarafından yaptırıldığı ifade edilen köprü Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 01. 07. 1988 tarihli kararıyla tescil edilmiştir. Bazı gözleri hafif sivri bazıları yarım daire kemerli altı gözden oluşan köprünün ayaklarında suyun geliş yönünde üçgen formu sel yaranları bulunmaktadır. Köprünün ayaklarındaki devşirme malzemeler arasında büyük sütunlar göze çarpmakta, bu yörede önemli bir antik kentin merkezi olduğunu düşündürmektedir. Çumra'daki köprüler arasında işçiliği en güzel olanıdır. (Konya deneyim Platformu)

